

Joanna GRZELA
Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
Katedra Krajów Europy Północnej
a_grzela@poczta.onet.pl

WSPÓLPRACA PAŃSTW NORDYCKICH NA RZECZ OSIĄGNIĘCIA GLOBALNYCH CELÓW ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU ONZ

Streszczenie. Współpraca nordycka na rzecz zrównoważonego rozwoju jest oparta na definicji i koncepcji Komisji Brundtland. Jej ogólnym celem jest stopniowe przekształcanie państw regionu w bardziej zrównoważone społeczeństwa dobrobytu. Strategia przewiduje długoterminowe wytyczne dla działalności Nordyckiej Rady Ministrów aż do 2025 roku. Państwa nordyckie, działając na rzecz ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju, realizują globalne cele zrównoważonego rozwoju ONZ.

Słowa kluczowe: państwa nordyckie, zrównoważony rozwój, Organizacja Narodów Zjednoczonych

NORDIC COOPERATION FOR ACHIEVING THE UNITED NATIONS SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

Abstract. Nordic co-operation for sustainable development is based on the definitions and concepts of the Brundtland Commission. Its overall objective is the gradual transformation of countries in the region in more sustainable welfare society. The strategy envisages a long-term guidelines for the activities of the Nordic Council of Ministers until 2025. The Nordic countries, working for the protection of the environment and sustainable development, pursue the global goals of sustainable development.

Keywords: Nordic countries, sustainable development, United Nations

1. Wstęp

Państwa nordyckie (Dania, Finlandia, Islandia, Norwegia, Szwecja) mają długą tradycję kontaktów¹. Ich zinstytucjonalizowana współpraca trwa ponad 60 lat i zrodziła się wraz z ustanowieniem międzyparlamentarnego organu – Rady Nordyckiej (RN) w 1952 roku. Przez kolejne lata ulegała ona ewolucji, a uczestniczące w niej państwa coraz silniej zbliżały się do siebie wzajem. Było to możliwe dzięki nawiązaniu kontaktów międzyrządowych i powołaniu Nordyckiej Rady Ministrów (NRM) w 1971 roku. Państwa nordyckie współpracują w bardzo wielu dziedzinach. Obecnie coraz więcej uwagi poświęcają zrównoważonemu rozwojowi. Co ważne, ich doświadczenie służy jako przykład dla innych krajów oraz organizacji regionalnych i globalnych. Dobrym forum do tej aktywności i prezentacji swoich osiągnięć jest Organizacja Narodów Zjednoczonych (ONZ).

We wrześniu 2015 roku w Nowym Jorku odbył się Szczyt Agendy Zrównoważonego Rozwoju 2030, podczas którego przyjęto dokument „Przekształcanie naszego świata: Agenda na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju – 2030”, zawierający 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju (*Sustainable Development Goals/SDGs*). Rok później, w lipcu 2016 roku, został zaprezentowany raport ilustrujący stopień włączenia się państw świata w proces realizacji SDGs. Kraje nordyckie znalazły się w czołówce, zajmując pierwsze cztery miejsca (tylko Islandia znalazła się niżej – na 9. pozycji)². Warto zatem poznać istniejące w regionie nordyckim mechanizmy i działania, które sprzyjają zrównoważonemu rozwojowi.

Celem artykułu jest analiza aktualnego stanu zaangażowania państw nordyckich na rzecz zrównoważonego rozwoju. Autorka twierdzi, iż osiągnięcie zrównoważonego rozwoju to dla Skandynawów ambitny i konieczny cel, dlatego wszystkie działania Rady Nordyckiej i Nordyckiej Rady Ministrów, także te związane z projektowaniem ich budżetów, są zintegrowane z założeniami strategii zrównoważonego rozwoju. Jest ona użytecznym narzędziem międzysektorowej aktywności, stanowi uzupełnienie krajowych strategii krajów nordyckich oraz służy jako podstawa dla międzynarodowego zaangażowania na rzecz globalnego zrównoważonego rozwoju. W celu dowiedzenia twierdzenia konieczne było przeprowadzenie selekcji zagadnień, a tym samym materiałów. Autorka dokonała tego arbitralnie, uznając, iż przedstawiony zakres współpracy stanowi dostateczne uzasadnienie postawionej tezy. W analizie zagadnienia wykorzystano kilka metod badawczych: metodę porównawczą, analizę systemową i analizę treści dokumentów. Artykuł oparto na piśmiennictwie polskim i anglojęzycznym.

¹ Więcej na ten temat: Grzela J.: *Płaszczyzny i kierunki współpracy nordyckiej*. UJK, Kielce 2014.

² Sachs J., Schmidt-Traub G., Kroll Ch., Durand-Delacre D., Teksoz K.: *SDG Index & Dashboards A Global Report*. Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network (SDSN), New York, July 2016.

2. Zrównoważony rozwój w dokumentach ONZ

Spółeczność międzynarodowa po raz pierwszy zainteresowała się zrównoważonym rozwojem w 1972 roku, podczas Konferencji ONZ w sprawie środowiska naturalnego człowieka, która odbyła się w Sztokholmie. 11 lat później, w 1983 roku, ONZ powołała Światową Komisję ds. Środowiska i Rozwoju. W rezultacie jej prac powstało sprawozdanie „Nasza wspólna przyszłość”, które zostało nazwane Raportem Brundtland (od nazwiska przewodniczącej Komisji – ówczesnej premier Norwegii). Dokument został opublikowany w marcu 1987 roku i był pierwszym, który koncentruje się na globalnej równowadze rozwoju: „Zrównoważony rozwój to taki, który zaspokaja potrzeby obecnego pokolenia bez uszczerbku dla możliwości zaspokajania własnych potrzeb przyszłych pokoleń. W istocie, zrównoważony rozwój to proces zmian, w którym eksploatacja zasobów, kierunek inwestycji, ukierunkowanie rozwoju technologicznego i zmian instytucjonalnych są dostosowane do przyszłości, jak również bieżących potrzeb”³. Ponadto ulokował dyskurs na temat zrównoważonego rozwoju w międzynarodowym politycznym i gospodarczym kontekście⁴.

Raport Brundtland dał podwaliny dla zwołania Konferencji Narodów Zjednoczonych na temat Środowiska i Rozwoju, która odbyła się w Rio de Janeiro w 1992 roku. Szczyt Ziemi był pierwszą międzynarodową próbą opracowania planów i strategii działania w kierunku bardziej zrównoważonego modelu rozwoju⁵. Jego postanowienia zostały odnowione 10 lat później w Johannesburgu, a następnie na Szczycie w Rio de Janeiro w 2012 roku, określanym jako Rio+20.

Następnym wydarzeniem, stanowiącym kamień milowy działań na rzecz zrównoważonego rozwoju, była Deklaracja Milenijna Narodów Zjednoczonych z 2000 roku, w której zawarto Milenijne Cele Rozwoju. Ich urzeczywistnienie miało pozwolić na skuteczne stawienie czoła wyzwaniom zrównoważonego rozwoju XXI wieku w perspektywie do 2015 roku. Milenijne Cele Rozwoju zostały zastąpione w 2015 roku przez Cele Zrównoważonego Rozwoju zawarte w Agendzie Rozwojowej 2030 – *Transforming Our World*. To, co je wyróżnia na tle poprzednich, to zajęcie się przyczynami ubóstwa i rozwojem, który powinien objąć wszystkich ludzi. Eliminacja ubóstwa jest niezbędnym warunkiem trwałego rozwoju. W tym celu konieczne jest propagowanie zrównoważonego, integracyjnego i sprawiedliwego wzrostu gospodarczego, stworzenie większych możliwości dla wszystkich, zmniejszanie nierówności, podnoszenie podstawowych standardów życia, wspieranie sprawiedliwego rozwoju i integracji społecznej oraz zintegrowanego i zrównoważonego zarządzania zasobami naturalnymi i ekosystemami. Za implementację i przegląd postępów w realizacji celów

³ A Good Life in a Sustainable Nordic Region. Nordic Strategy for Sustainable Development, Nordic Council of Ministers, 2013.

⁴ Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future. UN Documents Gathering a body of global agreements, 1987.

⁵ AGENDA 21, United Nations Conference on Environment & Development Rio de Janeiro, Brazil, 3-14 June 1992.

odpowiedzialność ponoszą poszczególne państwa w ramach ich narodowych i regionalnych strategii.

3. Zrównoważony rozwój w strategii nordyckiej

9 listopada 1998 roku premierzy Danii, Finlandii, Islandii, Norwegii i Szwecji przyjęli polityczną deklarację w sprawie zrównoważonego rozwoju pt.: Zrównoważony Region Nordycki. Jej sygnatariusze zobowiązali Nordycką Radę Ministrów do sformułowania założeń zrównoważonego rozwoju do 2000 roku. Strategia została przyjęta ostatecznie w 2001 roku i stała się w tym zakresie pierwszą na świecie strategią makroregionalną. Od czasu przyjęcia była ona systematycznie rewidowana. Aktualnie obowiązująca została przyjęta w 2013 roku i jest czwartą nordycką strategią zrównoważonego rozwoju. Wyznacza ona długoterminowe wytyczne dla działań państw Europy Północnej. Jej przekrojowy charakter w praktyce oznacza, że jest ona obecna w wielu dokumentach sektorowych, które regulują współpracę państw w regionie nordyckim. Dokument jest poddawany przeglądowi co cztery lata, a cele w nim zawarte są realizowane zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym. Wszystkie działania prowadzone w ramach NRM niosą w sobie perspektywę zrównoważonego rozwoju. NRM, identyfikując się ze stanowiskiem Komisji Brundtland, pomaga krajom członkowskim dbać o dobrobyt i jakość życia obecnych i przyszłych pokoleń. Strategia jest dokumentem nadrzędnym, zawierającym międzysektorowe ramy prac Nordyckiej Rady Ministrów do 2025 roku w następujących obszarach tematycznych:

- model państwa opiekuńczego,
- żywe ekosystemy,
- zmiany klimatu,
- zrównoważone wykorzystanie zasobów Ziemi,
- edukacja, badania i innowacje⁶.

Poszczególne rady ministrów w ramach NRM uzupełniają strategię konkretnymi środkami, a efekty jej wdrażania są monitorowane za pomocą przygotowanych mierników (wskaźników) zrównoważonego rozwoju.

I tak, w pierwszym z pięciu zagadnień zaproponowano następujące mierniki: trendy demograficzne, produkt krajowy brutto (PKB), wielkość długu publicznego, urbanizacja, zatrudnienie i stopa bezrobocia, średnia długość życia, współczynnik Giniego, ryzyko ubóstwa wśród rodzin z dziećmi, różnice w wynagrodzeniu obu płci. Ich wielkości pozwalają uzyskać ogólny obraz postępu w państwach nordyckich. Kraje te określane są mianem państw

⁶ A Good Life in a Sustainable Nordic Region Nordic Strategy for Sustainable Development. Nordic Council of Ministers, 2013.

dobrobytu⁷. To jest ich znak szczególny na mapie socjalnej Europy. Różnią się od innych połączeniem wysokich standardów życia⁸ i względnie równomiernym rozkładem dochodów, niską stopą bezrobocia⁹ oraz wysokim wzrostem gospodarczym¹⁰. Ponadto w celu zapewnienia wysokiego standardu życia swoim obywatelom inwestują w kapitał ludzki i opiekę społeczną. To nie przeszkadza im w rozwoju konkurencyjnej gospodarki z jednej strony¹¹ oraz osiąganiu niskich wskaźników ubóstwa z drugiej¹². Unikalny model nordyckiego państwa dobrobytu jest oparty na wspólnocie kultury oraz zbiorze wspólnych wartości, takich jak: demokracja, transparentność, równość, wolność, solidarność społeczna i bezpieczeństwo dla wszystkich, indywidualizm i tolerancja odmienności, które dziś – w zglobalizowanej gospodarce – nabierają nowego znaczenia. Istotnym elementem nordyckiego modelu polityki społecznej jest równość płci. Kształtuje ona tożsamość nordycką i jest jedną z cech zrównoważonych społeczeństw krajów Północy. Warto podkreślić, że kobiety są tam bardziej aktywne politycznie, gospodarczo i społecznie niż w większości innych krajów. Ma na to wpływ wiele zależnych od siebie czynników. Przede wszystkim procesy instytucjonalizacji, które zostały uruchomione „odgórnie”, są tam uzupełnione mobilizacją i zaangażowaniem kobiet „od dołu”. Ich aktywność nie byłaby możliwa bez rozbudowanego systemu opieki nad dziećmi w przedszkolach publicznych¹³. Co ważne, ojcowie są równymi partnerami w wychowywaniu dzieci. I choć kobiety nadal wykorzystują większość urlopu rodzicielskiego i częściej pracują w niepełnym wymiarze godzin, to zachęcenie mężczyzn do korzystania z urlopu rodzicielskiego pozwoliło nordyckim rodzicom bardziej równomiernie dzielić obowiązki domowe. W efekcie udało się zrównoważyć wysoki poziom zatrudnienia wśród kobiet¹⁴ ze stosunkowo wysokim wskaźnikiem dzietności¹⁵.

⁷ Szerzej zob.: Daly M.: Welfare. Polity Press, Cambridge 2011.

⁸ Przeciętny okres trwania życia w państwach nordyckich jest wysoki. W 2015 roku (średnio) dla obu płci w poszczególnych państwach przekraczał 80 lat. I tak: w Islandii wynosił 82,7 lat; Szwecji – 82,4; Norwegii – 81,8; Finlandii – 81,1; Danii – 80,6. Zob.: Global Health Observatory (GHO) data. World Health Statistics 2016: Monitoring health for the SDGs, World Health Organization, 2016.

⁹ W 2015 roku stopa procentowa bezrobocia w grupie wiekowej 15-64 przedstawiała się następująco: Dania – 6,31, Finlandia – 9,60, Islandia – 4,20, Norwegia – 4,51 i Szwecja – 7,58. Zob.: <http://norden.statbank.dk/INDIC105>, 16.03.2017.

¹⁰ Wszystkie kraje nordyckie mają wyższy PKB na osobę niż średni w UE. W Norwegii PKB na osobę jest dwukrotnie większe niż w Unii Europejskiej. W grupie państw nordyckich Norwegia jest na 1. miejscu, Szwecja jest na 2., Islandia jest na 3., Dania jest na 4., a Finlandia jest na 5. (wg danych z 2015 roku). <http://norden.statbank.dk/INDIC102>, 16.03.2017.

¹¹ Na 138 ocenianych krajów świata w 2016 roku państwa regionu nordyckiego zajęły następujące miejsca: Finlandia – 10, Szwecja – 6, Norwegia – 11, Dania – 12, Islandia – 27; Schwab K.: The Global Competitiveness Report 2016-2017. World Economic Forum, 2016.

¹² Współczynnik Giniego jest najpowszechniej stosowanym narzędziem badania nierówności. Współczynnik przyjmuje wartości z przedziału [0; 1]. Przy czym 0 odzwierciedla pełną równość, a 1 oznacza pełną nierówność. Współczynnik Giniego należy interpretować w ten sposób, że im jest wyższy, tym nierówności w dochodach w danym kraju są większe. W 2015 roku wskaźnik ten wynosił w krajach nordyckich między 0,24 a 0,27, przy średniej w UE-28 – 0,31. Zob.: <http://norden.statbank.dk/INDIC107>, 13.03.2017.

¹³ Wskaźnik dzietności w państwach nordyckich w 2015 roku wynosił się między 1,6 a 1,8 (przy średniej UE-28 1,6). Zob.: <http://norden.statbank.dk/INDIC101>, 13.03.2017.

¹⁴ W grupie wiekowej 15-64 wynosił on w 2015 roku w poszczególnych krajach: Dania – 70,30; Finlandia – 67,70; Islandia – 81,80; Norwegia – 73; Szwecja – 74. Zob.: <http://norden.statbank.dk/INDIC105>, 16.03.2017.

¹⁵ W 2015 roku w Danii wynosił on 1,73; Islandii – 2,01; Finlandii – 1,75; Norwegii – 1,86; Szwecji – 1,88, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2127rank.html>, 16.03.2017.

Kolejne trzy zakresy tematyczne strategii zrównoważonego rozwoju są oceniane przy pomocy następujących mierników: zrównoważony rozwój zasobów rybnych, roczne zrzuty azotu i fosforu do Bałtyku, stężenie zanieczyszczeń powietrza w miastach, liczebność populacji ptaków, roczna kwota wyrębu lasów, emisja gazów cieplarnianych, całkowite zużycie energii w relacji do PKB¹⁶, zagospodarowanie odpadów komunalnych, liczba wydanych licencji oznakowania ekologicznego, udział energii odnawialnej w całkowitym zużyciu energii, emisja gazów cieplarnianych.

Państwa Europy Północnej są liderami w dziedzinie ochrony środowiska, nowoczesnych rozwiązań klimatycznych oraz technologii energetycznych. Ich wspólny wysiłek koncentruje się na walce z niebezpiecznymi substancjami chemicznymi, ochronie ekosystemów morskich i zachowaniu bioróżnorodności Morza Bałtyckiego i Arktyki, przeciwdziałaniu zmianom klimatycznym, zanieczyszczeniu powietrza, bezpiecznych dostawach energii oraz promowaniu nowych i alternatywnych źródeł energii. Przyjazna dla środowiska produkcja zmniejsza oddziaływanie chemikaliów na jego stan i uwzględnia właściwą gospodarkę odpadami, a jednocześnie minimalizuje wykorzystanie nieodnawialnych zasobów naturalnych. Znaczną część szkód wyrządzonych środowisku naturalnemu można przypisać aktualnym wzorcom konsumpcji i trwonieniu zasobów naturalnych. Dlatego warto w tym miejscu przywołać projekt o nazwie *Nordic Swan* – Znak Łabędzia, który dowodzi, że produkty i usługi są przyjazne dla środowiska naturalnego. Etykieta ta pomaga zmniejszyć wpływ codziennej konsumpcji na środowisko naturalne, ale przede wszystkim poświadcza o małym oddziaływaniu towarów i usług na środowisko w całym ich cyklu życia, od surowca do odpadu. Jest dowodem na to, że towar oznakowany spełnia ścisłe klimatyczne kryteria i wymagania środowiskowe, jak również jakościowe. Nordycki Łabędź jest jednym z najbardziej rozpoznawanych oznakowań ekologicznych w Europie.

Kraje nordyckie zwracają wielką uwagę na zmiany klimatu. Najpoważniejszym źródłem zanieczyszczeń są paliwa kopalne, w związku z tym wspierają działania, które przyczyniają się do zmniejszenia ich zużycia i redukcji emisji gazów cieplarnianych. Wyzwaniem jest nie tylko zapewnienie bardziej efektywnego wykorzystania zasobów, ale także koncentracja na odnawialnych źródłach energii, a w efekcie stworzenie ram dla zrównoważonego, konkurencyjnego i bezpiecznego systemu energetycznego. Region Skandynawii jest jednym z najbogatszych źródeł energii na świecie. Oprócz naturalnego występowania paliw kopalnych, takich jak ropa i gaz, posiada również doskonałe możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii, takich jak woda, wiatr, bioenergia i ciepło geotermalne. Efektywne wykorzystanie zasobów energii w połączeniu z badaniami nad nowymi źródłami energii daje podstawy dla wzrostu i dobrobytu.

¹⁶ Patrząc na poziom zużycia energii w krajach nordyckich w okresie 1995-2015 – pozostał on taki sam. Biorąc pod uwagę emisję gazów cieplarnianych w tym samym okresie, stwierdzono, że nastąpił jej spadek o 17%. PKB zaś wzrósł o prawie 60%. Dla porównania: w UE PKB wzrosło o 45%, spadek emisji gazów cieplarnianych wyniósł 20%, ale całkowite zużycie energii wzrosło o 5,5%.

Nordyckie kontakty w dziedzinie energetyki mają na celu przyczynienie się do widocznych i trwałych rozwiązań dla najważniejszych wyzwań energetycznych stojących przed regionem – walką z emisją gazów cieplarnianych oraz zabezpieczeniem dostaw energii w przyszłości. Te założenia przyświecały wprowadzeniu w latach 90. XX wieku wspólnego rynku energii elektrycznej w regionie nordyckim (jest on najbardziej zintegrowanym makroregionalnym rynkiem energii na świecie¹⁷), co w efekcie wpłynęło także na redukcję zanieczyszczeń środowiska. Zintegrowany nordycki rynek energii elektrycznej i wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii¹⁸ pozwoliły znacząco zmniejszyć emisję dwutlenku węgla bez negatywnego wpływu na wzrost gospodarczy. Wspólny rynek nie tylko wzmacnia bezpieczeństwo dostaw energii elektrycznej, ale i zapewnia lepsze wykorzystanie zasobów energii w krajach nordyckich.

Zrównoważony rozwój jest również jednym z priorytetów w rolnictwie. Współpraca nordycka koncentruje się także na działaniach na rzecz ochrony i zrównoważonego wykorzystania genetycznego roślin, zwierząt i zasobów leśnych. NRM wspiera badania, które podkreślają różnorodne funkcje lasów w zrównoważonym leśnictwie. W tym celu powołała Nordic Forest Research Co-operation Committee, którego celem jest odpowiedzialne społecznie, ekonomicznie i ekologicznie zarządzanie i racjonalne gospodarowanie lasami i zasobami drzewnymi w Skandynawii.

Zrównoważony rozwój dotyczy także rybołówstwa, hodowli ryb oraz połowów. Celem współpracy nordyckiej w dziedzinie polityki rybackiej jest wypracowanie zrównoważonego podejścia do korzystania z żywych zasobów morskich, takich jak ryby i ssaki morskie. Nordyckie systemy zarządzania rybołówstwem charakteryzują się różnorodnością, która nie występuje nigdzie indziej na świecie. To jest źródłem siły, gdyż zapewnia administracjom poszczególnych krajów okazję do uczenia się od siebie innowacyjnych rozwiązań. Odbywa się to poprzez dialog na temat istotnych zagadnień dotyczących zrównoważonego użytkowania zasobów oraz realizację wspólnych projektów i publikowanie raportów na temat podejścia do polityki rybołówstwa¹⁹.

¹⁷ W 1996 roku powołano instytucję o nazwie Nord Pool, która stała się pierwszą na świecie międzynarodową płaszczyzną wymiany i obrotu energią elektryczną i która do dziś służy jako model do dyskusji nad wspólnym europejskim rynkiem energii. Rynek skandynawski zliberalizowano i zintegrowano przed 2000 rokiem.

¹⁸ Wszystkie kraje nordyckie nadają pierwszeństwo energii odnawialnej i szeroko wykorzystują odnawialne źródła energii. Według danych z 2014 roku wiodącą jest Islandia, która produkuje 86,3% energii ze źródeł odnawialnych, a następnie Norwegia – 43,2%, Szwecja – 35,3%, Finlandia – 31%, Dania – 27,3%. Dla porównania w UE 28 – jest to około 12,6%. Dane za: <http://norden.statbank.dk/INDIC301>, 09.03.2017.

¹⁹ Zob.: Framework Programme 2013-2016 Nordic Co-operation on Fisheries and Aquaculture, Agriculture, Food and Forestry, Nordic Council of Ministers, 2013.

Edukacja, badania naukowe i innowacje są niezbędne dla wzrostu gospodarczego i dobrobytu mieszkańców, dlatego ostatni obszar tematyczny wymieniony w strategii nordyckiej jest poświęcony tym zagadnieniom. Mierniki, które pozwalają dokonać oceny stopnia rozwoju w tym zakresie, to m.in.: wskaźnik skolaryzacji oraz nakłady na badania i rozwój²⁰. NRM chce zbudować spójny obszar, w którym wiedza może swobodnie przemieszczać się ponad narodowymi granicami, co uczyni Skandynawię atrakcyjnym miejscem do studiowania i rozwijania swoich umiejętności. Począwszy od szkoły podstawowej aż do poziomu uniwersyteckiego, współpraca w dziedzinie edukacji koncentruje się na rozwijaniu kreatywności, innowacyjności i przedsiębiorczości. NRM prowadzi program Nordplus, który daje szansę tysiącom uczniów, studentów i dorosłych, aby dowiedzieć się więcej o społeczeństwie, języku i kulturze regionu; zwiększa mobilność naukowców i podkreśla znaczenie regionu w europejskich partnerstwach badawczych.

Region nordycki jest szczególnie silny w dziedzinie technologii informatycznych i komunikacyjnych oraz tworzenia wiedzy. Współpraca w dziedzinie badań i szkoleń naukowców jest istotą działania NordForsk i Nordic Top-level Research Initiative – największej wspólnej platformy prac badawczych i innowacyjnych oraz największego w historii współpracy nordyckiej programu badań w zakresie innowacji w regionie, która łącząc biznes, naukę i przemysł w poszukiwaniu instrumentów ochrony globalnego klimatu i środowiska naturalnego oraz rozwiązań energetycznych. Najważniejszym instrumentem Nordyckiej Rady Ministrów, służącym promowaniu innowacji, jest Nordic Innovation. Misją tej instytucji jest ułatwienie zrównoważonego wzrostu gospodarczego w regionie poprzez wspieranie innowacji. W tym celu Nordic Innovation współpracuje z podmiotami prywatnymi i publicznymi, tworząc i koordynując inicjatywy, które pomagają nordyckiemu biznesowi stać się bardziej innowacyjnym i konkurencyjnym.

4. Zakończenie

Prawidła zrównoważonego rozwoju są wskazówkami dla działalności człowieka. Jednak przede wszystkim to rządy państw, wykorzystując dostępne instrumenty finansowe, ekonomiczne, prawne i infrastrukturalne oraz kanały informacyjne i edukacyjne, powinny dbać o zrównoważony rozwój i zachęcać swoich obywateli do współuczestniczenia w jego promowaniu. Taki kierunek myślenia i działania charakteryzuje kraje nordyckie. Skuteczność tych państw wynika z pozytywnego nastawienia do pracy, a priorytety opierają się na głęboko zakorzenionym w społeczeństwie szacunku dla człowieka i przyrody. Wysoki poziom

²⁰ Dla większości krajów regionu wydatki na B+R wynoszą ponad 2% ich PKB. Wyjątkiem jest Norwegia, która przeznaczająca na ten cel 1,7% PKB (co, biorąc pod uwagę wyjątkowo wysokie PKB Norwegii, oznacza, iż kraj ten wydaje porównywalne z pozostałymi państwami nordyckimi kwoty na ten cel).

świadomości ekologicznej obywateli i zaangażowanie rządów na rzecz ochrony środowiska naturalnego pozwalają państwom nordyckim utrzymać wyjątkową równowagę między wzrostem gospodarczym i ochroną środowiska. Dzięki temu utrzymują się one na szczytach międzynarodowych rankingów w dziedzinach takich jak: zasada równego podziału dochodów, konkurencyjność, innowacyjność, równość, równość płci, polityka zatrudnienia, nowoczesne rozwiązania klimatyczne i technologie energetyczne. Jednym z wykorzystywanych do promocji ich osiągnięć forów jest ONZ. Warto zwrócić uwagę na zachodzące „sprzężenie zwrotne”. Oto bowiem implementacja ogólnych celów ONZ pozwala na skuteczne pogłębienie współpracy międzynarodowej na poziomie regionalnym. W efekcie zrównoważony rozwój to termin, który jest wszechobecny w teorii i praktyce współpracy nordyckiej. Jest istotą działania wielu organizacji i instytucji odpowiedzialnych za kontakty państw regionu. Podmioty te aktywnie uczestniczą i są współodpowiedzialne za wdrażanie nordyckiej strategii na rzecz zrównoważonego rozwoju na poziomie krajowym i regionalnym. Wypracowane w ten sposób mechanizmy (a przede wszystkim osiągnięte efekty) stają się inspirujące dla społeczności międzynarodowej. W rezultacie ich pomysły w zakresie zrównoważonego rozwoju są często „eksportowane” i służą jako przykład dobrych praktyk dla innych państw i regionów, co skutecznie oddziałuje na urzeczywistnienie globalnych celów ONZ w zakresie zrównoważonego rozwoju w perspektywie do 2030 roku.

Bibliografia

1. AGENDA 21, United Nations Conference on Environment & Development Rio de Janeiro, Brazil, 3-14 June 1992.
2. A Good Life in a Sustainable Nordic Region. Nordic Strategy for Sustainable Development, Nordic Council of Ministers, 2013.
3. Daly M.: Welfare. Polity Press, Cambridge 2011.
4. Framework Programme 2013-2016 Nordic Co-operation on Fisheries and Aquaculture, Agriculture, Food and Forestry. Nordic Council of Ministers, 2013.
5. Global Health Observatory (GHO) data. World Health Statistics 2016: Monitoring health for the SDGs, WHO, 2016.
6. Grzela J.: Płaszczyzny i kierunki współpracy nordyckiej. UJK, Kielce 2014.
7. Johnson H.D.: Green Plans: Blueprint for a Sustainable Earth. University of Nebraska, 2008.
8. Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future. UN Documents Gathering a body of global agreements, 1987.
9. Sachs J., Schmidt-Traub G., Kroll Ch., Durand-Delacre D., Teksoz K.: SDG Index & Dashboards A Global Report. Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network (SDSN), New York, July 2016.

-
10. Schwab K.: The Global Competitiveness Report 2016-2017. World Economic Forum, 2016.
 11. <http://norden.statbank.dk>, 13.03.2017.
 12. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2127rank.html>, 16.03.2017.